

سیری بر منزلت عقل در هندسه معرفت دینی

کتاب «منزلت عقل در هندسه معرفت دینی» ضمن تبیین و تشریح مبانی عمیق نظریه عقل و دین، به این امر توجه می‌دهد...

کتاب «منزلت عقل در هندسه معرفت دینی» ضمن تبیین و تشریح مبانی عمیق نظریه عقل و دین، به این امر توجه می‌دهد که عقل در برابر نقل است نه دین و نه تنها عقل و دین با هم تعارض ندارند، بلکه دین امر جامعی است که عقل و نقل تحت پوشش آن و رابط میان دین و جامعه انسانی اند.

منزلت عقل در هندسه معرفت دینینا به توصیف قرآن کریم از بهشت، بهشتیان در باغ‌های پر نعمت الهی بر کرسی‌های خود می‌نشینند و از شرابی سر به مهر به نام رحیق سیراب می‌شوند. مه‌ری که بر این شراب نهاده شده از مُشک است و قرآن دسترسی به آن را سزاوار رقابت و مسابقه می‌داند. این شراب در آمیخته با تسنیم است و تسنیم چشمه‌ای است که مقربان خدا از آن می‌نوشند.

به نظر علامه طباطبایی بنابر توصیف قرآن کریم چشمه تسنیم از شراب رحیق برتر است، زیرا این شراب به سبب آمیختگی با تسنیم دلپذیر می‌شود و از طرف دیگر، چون مقربان از تسنیم می‌نوشند، مرتبه آنان از نیکانی که با شراب رحیق سرمست می‌شوند بالاتر است. اما صرف آمیخته بودن محتوای رحیق با تسنیم و وصف قرآن کریم از این ترکیب، نمی‌تواند دلیل برتری یکی بر دیگری باشد، مگر آنکه این برتری از طریق بعضی روایات اثبات شود، یا از معنای کلمه مقربان برتری خاصی نسبت به معنای کلمه ابرار به دست آید.

تفسیر «تسنیم» از تفاسیر ارزشمند جهان اسلام است که طی بیش از ۴۰ سال کوشش و مجاهدت علمی - قرآنی آیت الله العظمی عبدالله جوادی آملی، فقیه، عارف، مفسر قرآن و از مراجع عظام تقلید برای فهم و تدبیر بیش از پیش اهل اندیشه و قرآن نگاشته شده است. این تفسیر در شمار «تفاسیر قرآن به قرآن» جای دارد. روش مؤلف، ذکر آیه یا آیات مورد نظر و بررسی آنها طی چهار مرحله است: «گزیده تفسیر»، «تفسیر آیه»، «لطایف و اشارات» و «بحث روایی». عنوان «تسنیم» مأخوذ از آیه ۲۷ سوره مبارکه مطففین در قرآن و نام چشمه‌ای در بهشت است.

سال‌هاست نزاع علم که محصول عقل است و دین که رهاورد وحی است، اذهان بسیاری را به خود مشغول داشته است. این نزاع محصول تصویری ناصواب از نسبت علم و دین و بر این اندیشه استوار است که علم در مقابل دین است و آنچه را دین می‌گوید، علم می‌تواند نفی کند. اموری نیز وجود دارد که علم آن را اثبات و دین آن را انکار می‌کند. کتاب ارزشمند و علمی «منزلت عقل در هندسه معرفت دینی» ضمن تبیین و تشریح مبانی عمیق این نظریه، به این امر توجه می‌دهد که عقل در برابر نقل است نه دین و نه تنها عقل و دین با هم تعارض ندارند، بلکه دین امر جامعی است که عقل و نقل تحت پوشش آن و رابط میان دین و جامعه انسانی اند. از پیامدهای ارزشمند این نظریه، نفی حاکمیت سکولاریسم علمی و جانشینی الهیات بر تمامی علوم است.

این اثر وزین در دو بخش و هشت فصل به منزلت عقل، شأن عقل در قلمرو دین، نسبت عقل و نقل در قرآن کریم، آثار و نتایج هماهنگی و هم‌تایی عقل و نقل، اسلامی کردن علوم و دانشگاه‌ها، تأثیر همگانی عقل و نقل در قلمرو علوم اسلامی، نسبت کلام و فلسفه با دین، قلمرو دین و مسئله خاتمیت، مسئله تفکیک و... می‌پردازد.

تفسیر «تسنیم» در تفسیر هر آیه چهار مرحله را در نظر دارد: گزیده تفسیر، تفسیر آیه (مفردات)، اشارات و لطایف و بحث روایی که شاخصه ممتاز این تفسیر است.

سرانجام و پس از انجام نگارش ۸۰ جلد از تفسیر «تسنیم» اسفندماه سال جاری در همایش بین‌المللی «تفسیر تسنیم» این گنجینه نورانی به روی اهل معرفت و قرآن گشوده خواهد شد.

ایکنا به انگیزه آشنایی بیشتر اهالی قرآن و حدیث با این تفسیر وزین، هر روز یک چشمه نورانی از این تفسیر را در «تسنیم تسنیم» به روی مخاطبان گرامی خود می‌گشاید.